

niet vrij van een modern maniërisme, meer en meer sfeer krijgt die verband houdt met de psychische expressie van het portret. Later wordt het totale coloriet drager dier expressie, bloemig of egaal-stemmig, lentelijk of herfstachtig, feestelijk of ingetogen, enz., terwijl in verband met die expressie het fond suggestief wordt voor een voorjaarslandschap of een stemmig interieur, een blauwe lucht of een grijs zwerk, tuinen met bloemen en bloeiende boomen enz., kortom meer en meer de entourage waarin de geportretteerde tot zijn of haar zuiverste psychische houding kan komen. Deze wordt dan tevens hoe langer hoe meer mee-beeldend in het spel gebracht:

Interieur met witte lamp - 1934

de mise-en-page een psychologisch element van het portret. Dat daartoe noodig was van kop en buste te komen tot figuur, hoeft nauwelijks gezegd en dat bij die grootere vormen van het portret-stuk nog niet alle détails gelijk van waarde zijn, is begrijpelijk van een schilder met de boven beschreven eigenschap der moeite om zijn aandacht gelijkmatig te verdeelen, een bij hem periodiek optredend verschijnsel, steeds wanneer hij een sprong maakt.

★

Maar hij staat in een juiste verhouding tot zijn taak. Niet alleen omdat hij een menselijke houding ten opzichte van zijn „sitters” heeft (hij vindt steeds den weg naar het contact) maar ook omdat hij het portret opvat als een schilderij voor het interieur en niet voor het museum. Toch: als een *schilderij*, dat ook als zoodanig beteekenis moet hebben. Niet alleen *æsthetisch*. Een portret kan zoo verbijzonderd-particularistisch worden opgevat dat het ieder die er niet persoonlijk bij betrokken is verveelt en irriteert. Het komt er tenslotte op aan of het zien van een schilder het bijzonder-persoonlijke veralgemeent en het algemeene individueel schakeert. Het is een wat raadselachtig, nooit heelemaal te verklaren midden, dat meer dan iets anders den geboren portrettist ver-raadt. Couwenberg vond het al vroeg, na weinig aarzelen van korten duur.